

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.08.1985, sp. zn. 4 Cz 73/85, ECLI:CZ:NS:1985:4.CZ.73.1985.1

Číslo: 33/1988

Právní věta: Člen jednotného rolnického družstva, kterému družstvo prenechalo na dočasné užívání družstevný pozemek písemnou zmluvou o tomto užívání /1/ , může sa žalobou na súde domáhať ochrany svojho práva na dočasné užívání družstevného pozemku proti tomu, kto do tohto jeho práva neoprávnene zasahuje.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 27.08.1985

Spisová značka: 4 Cz 73/85

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednotná zemědělská družstva, Ochrana vlastnického práva, Řízení před soudem

Předpisy: 122/1975 Sb. § 40
§ 41 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33

Člen jednotného rolnického družstva, kterému družstvo prenechalo na dočasné užívání družstevný pozemek písemnou zmluvou o tomto užívání 1) , může sa žalobou na súde domáhať ochrany svojho práva na dočasné užívání družstevného pozemku proti tomu, kto do tohto jeho práva neoprávnene zasahuje.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 27. 8. 1985, [4 Cz 73/85](#))

Žalobca sa žalobou domáhal, aby súd žalovaného zaviazal zdržať sa užívania nehnuteľnosti parc. č. 2219/17 - záhrada v B. Uviedol, že ide o pozemok, ku ktorému vzniklo Jednotnému roľníckemu družstvu v H. právo družstevného užívania, avšak rozhodnutím tohto JRD bol uvedený pozemok daný do užívania jemu. Pôvodne bol pozemok vo vlastníctve jeho otca, ktorý ho pri vstupe do JRD vniesol do spoločného družstevného hospodárenia. Po smrti otca pripadol celý jeho poľnohospodársky podnik (vrátane spornej parcely) do vlastníctva žalovaného ako dediča po zomrelom. K vyčleneniu parcely z JRD nedošlo, a preto o užívaní tejto parcely je oprávnené rozhodovať iba JRD. Žalovaný z parcely odstránil oplotenie, vyoral mrkvu a sám si tam zasial kukuricu. Žalobca podanou žalobu

zároveň uplatnil aj nárok na náhradu tejto škody.

Žalovaný navrhol žalobu v celom rozsahu zamietnuť. Poukázal predovšetkým na to, že rozhodnutím predstavenstva JRD v H. bola uvedená parcela prenechaná do spoločného užívania žalobcu a žalovaného, obom v rovnakom pomere. Neskoršie rozhodnutie predstavenstva JRD neuznáva; celý pozemok má výmeru 1848 m² a žalobca ako člen družstva má právo iba na užívanie 10 árov, pričom má aj ďalšiu záhradu vo výmere 400 m².

Okresný súd v Komárne po vykonanom dokazovaní čiastočným rozsudkom žalovaného zaviazal zdržať sa užívania záhrady parc. č. 2219/17 v B. o výmere 1848 m². Vo výroku ďalej uviedol, že o ostatných nárokoch žalobcu ako aj o trovách konania rozhodne súd dodatočne konečným rozhodnutím.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave svojím rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Súdy obidvoch stupňov vyvodili právo žalobcu na uvedenú parcelu z rozhodnutia predstavenstva JRD v H., ako aj z ustanovenia § 203 O. z.

Najvyšší súd SSR rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, tak, že uvedenými rozsudkami súdov prvého aj druhého stupňa bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Z ustanovenia § 40 zákona č. 122/1975 Zb. vyplývalo /2/, že združené pozemky, ktoré nie je možné hospodárne a účelne využiť na socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu, mohlo družstvo so súhlasom okresného národného výboru, vydaným po predchádzajúcom vyjadrení okresnej poľnohospodárskej správy, prenechať na dočasné užívanie, ak šlo o pozemky v zastavanej časti obce (intraviláne), ktoré nepresahovali výmeru uvedenú v § 36 ods. 2 písm. b) tohto zákona, a to členom družstva, ktorí nemali vlastné záhrady, na poľnohospodárske využitie.

V prejednávanej veci sa otec žalobcu stal členom JRD v roku 1952. Vniesol do družstva aj svoje pozemky (vrátane sporného pozemku), v dôsledku čoho družstvo k nim získalo právo družstevného užívania. Vlastníctvo k pôde vstupom do JRD nebolo dotknuté, a preto dedič vlastníka tieto pozemky nadobudol do vlastníctva. Jeho vlastnícke právo bolo však obmedzené užívacím právom družstva, a preto vlastník pozemku, ku ktorému vzniklo právo družstevného užívania, nemohol tento pozemok bez ďalšieho držať ani užívať. Právo družstevného užívania je totiž bezodplatné a časovo neobmedzené.

Žalobca sa teda domáhal ochrany užívacieho práva k pozemku, ktorý bol združený do spoločného hospodárenia a ku ktorému tým vzniklo právo družstevného užívania. Vzhľadom na uvedené bolo povinnosťou súdov spoľahlivo zistiť, či žalobcovi podľa platných právnych predpisov zaniklo k predmetnému pozemku dočasné užívacie právo a či toto právo existovalo v čase rozhodovania súdov.

Žalobca svoje užívacie právo k tomuto pozemku vyvodzuje z rozhodnutia predstavenstva JRD v H., ktorým bol pozemok parc. č. 2219/17 v B. prenechaný na dočasné užívanie žalobcovi.

Podľa ustanovenia § 41 ods. 1 zákona č. 122/1975 Zb. sa musela uzavrieť písomná zmluva o prenechaní združených pozemkov na dočasné užívanie štátnej alebo družstevnej organizácii, spoločenskej organizácii alebo členom družstva, ktorí nemali vlastné záhrady. V tejto zmluve bolo treba dojednať spôsob a dobu dočasného užívania a mohla sa v nej dohodnúť aj primeraná odplata. Podľa ustanovenia § 41 ods. 2 citovaného zákona sa dočasné užívanie združených pozemkov skončilo uplynutím dojednanej doby alebo dohodou.

Členovi družstva vzniklo právo na dočasné užívanie k združeným pozemkom iba vtedy, ak o tomto užívaní uzavrel s družstvom platnú písomnú zmluvu. Iba na základe samotného rozhodnutia predstavenstva družstva vydaného podľa ustanovenia § 40 zákona č. 122/1975 Zb. členovi družstva právo na dočasné užívanie pozemku ešte nevzniklo. Také rozhodnutie ešte nezakladalo právo dočasného užívania pozemku, ale iba opravňovalo na uzavretie písomnej zmluvy v zmysle ustanovenia § 41 ods. 1 zákona č. 122/1975; občan nebol povinný túto zmluvu uzavrieť.

V prejednávanej veci však sudy nezisťovali, či medzi žalobcom a JRD v H., ktorému k pozemku patrilo právo družstevného užívania, bola uzavretá platná zmluva v zmysle ustanovenia § 41 ods. 1 zákona č. 122/1975 Zb. V prípade, že takáto zmluva uzavretá bola, mali sudy tiež zistiť, na aký čas bolo dočasné užívanie pozemku dohodnuté, ako aj to, či tato dočasné užívacie právo nezaniklo (§ 41 ods. 2, 3 zákona č. 122/1975 Zb.).

Ustanovenia § 40 a § 41 zákona č. 122/1975 Zb. boli vo vzťahu k obdobným ustanoveniam Občianskeho zákonníka 3) ustanoveniami špeciálnymi. Pri posudzovaní vzťahov vznikajúcich v súvislosti s dočasným užívaním združených pozemkov bolo treba v prvom rade vychádzať z ustanovení § 40 a § 41 zákona č. 122/1975 Zb. Ak v zmysle týchto ustanovení vzniklo členovi družstva právo na dočasné užívanie pozemku, potom u neho šlo o užívanie oprávnené. Vtedy mal právo domáhať sa ochrany tohto užívania (včítane ochrany poskytovanej súdom) proti každému, kto do toho jeho práva zasahoval neoprávnene (porov § 3 - § 6 O. z.). Sudy však mohli v danom prípade poskytnúť žalobcovi ochranu iba za predpokladu, že by bolo zistené, že žalobcovi skutočne vzniklo právo dočasného užívania k spornému pozemku § 40, § 41 zákona č. 122/1975 Zb.). Keďže existenciu tohto práva sudy dôsledne nezisťovali, sú ich skutkové ako aj právne závery predčasné.

Z uvedeného vyplýva, že sudy svojimi rozhodnutiami porušili zákon v ustanoveniach § 6, § 120 ods. 1, § 153 ods. 1 a § 154 ods. 1 O. s. p. v súvislosti ustanovením § 41 ods. 1, 2, 3 zákona č. 122/1975 Zb.